

Vest-Finnmark kommunerevisjon IKS
Oarje-Finnmárkku suohkanrevisuovdna SGO

www.vefik.no

PROSJEKTSKISSE/ UTKAST TIL PROSJEKTPLAN

FORVALTNINGSREVISJON

2017-2020

Mobbing i grunnskolen

OVERSENDT KONTROLLUTVALGET TIL INFORMASJON 12. SEPTEMBER 2019

NORDKAPP KOMMUNE

1. FAGLIG INNHOLD

1.1 Prosjektets bakgrunn og formål

1.1.1 Bakgrunn

Bakgrunnen for dette forvaltningsrevisjonsprosjektet er *Plan for forvaltningsrevisjon 2017-2020*, vedtatt av kommunestyret i Nordkapp den 10. oktober 2017 (sak 57/17). Det framgår av planen at det skal utføres en forvaltningsrevisjon vedrørende mobbing i grunnskolen.

Av *Overordnet analyse 2017-2020*¹ for Nordkapp kommune framgår følgende om dette fokusområdet:

«Elevs rett til et godt fysisk og psykososialt arbeidsmiljø framgår av opplæringsloven kapittel 9a. I følge oppl.l. § 9a-1 har alle elever «i (...) grunnskolar og vidaregåande skolar [har] rett til eit godt fysisk og psykososialt miljø som fremjar helse, trivsel og læring.» Retten etter § 9a-1 er en individuell rettighet. Det avgjørende i vurderingen av om elevens rett er oppfylt, er virkningen miljøet har på den enkelte elevs helse, trivsel og læring. Når eleven har en rett til et godt skolemiljø, har skolen og skoleeier en tilsvarende plikt til å sikre at eleven får denne retten oppfylt. Det skal arbeides både systemrettet og individrettet for å nå dette målet, jf. oppl.l § 9a og § 13-10.

På Nordkapp kommunes hjemmeside er det samlet informasjon² vedrørende elevenes rett til et godt psykososialt miljø, og ansattes plikt til å undersøke, varsle og eventuelt gripe inn dersom de får kunnskap eller mistanke om mobbing, vold, rasisme eller annen krenkende atferd. Det framgår videre at skolen plikter å ta stilling til oppfordringer om tiltak fra elever og foresatte som gjelder det psykososiale miljøet, og at skolen innen rimelig tid skal fatte skriftlig vedtak om dette.³

Den årlige nasjonale elevundersøkelsen⁴ viser at andelen elever i 7. klassetrinn i Nordkapp kommune som har opplevd mobbing på skolen har hatt en liten nedgang, fra 1,4 % til 1,2 %, i perioden 2014-2016. For 10. klassetrinn har andelen forholdt seg på 1,3 % i samme periode.

Kontrollutvalget har i sine innspill til fokusområder for overordnet analyse/plan for forvaltningsrevisjon (sak 8/2016) framhevet mobbing i grunnskolen i Nordkapp kommune som et av fokusområdene.

Området er svært vesentlig fra et brukerperspektiv (elevene), men er også vesentlig i et samfunnsperspektiv. Det er ikke gjennomført forvaltningsrevisjon på dette området tidligere. Det utføres statlig tilsyn på skoleområdet (Fylkesmannen). Honningsvåg skole var gjenstand for slikt tilsyn i 2015. Tema for tilsynet var skolebasert vurdering og skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen.⁵ Det er ikke planlagt noe nytt statlig tilsyn (per juli 2016). En forvaltningsrevisjon knyttet til forebygging av mobbing kan startes opp i midten av planperioden (2018/2019).»

Den 1. august 2017 ble en endring av opplæringsloven satt i kraft ved at loven ble tilført et nytt kapittel 9 A. Denne lovendringen innebærer en forsterket regulering av elevenes skolemiljø, samt en skjerpene tydeliggjøring av de plikter som skolen og skoleeier har med hensyn til å oppfylle elevs rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring.

¹ I forskrift om kontrollutvalg § 10 siste ledd er det slått fast at plan for forvaltningsrevisjon skal baseres på en overordnet analyse.

² På kommunens hjemmeside framgår blant annet veiledning for hvordan en skal gå fram ved mistanke om brudd på opplæringsloven kap. 9a, samt skjema, brosjyrer, dokumenter, og linker til relevant regelverk.

³ <http://nordkapp.custompublish.com/elevens-psykososiale-skolemilj.9951.42381775.tkt.html>

⁴ <https://skoleporten.udir.no/rapportvisning/grunnskole/laeringsmiljoe/elevundersokelsen/nordkapp-kommune?enhetsid=2019&vurderingsomrade=6&underomrade=48&skoletype=0&skoletypemenuid=0&sammenstilling=1>

⁵ Fylkesmannen i Finnmark: Tilsynsrapport – Skolebasert vurdering og skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen (4. desember 2015).

1.1.2 Formål

Formålet med dette prosjektet vil være å undersøke hvordan Nordkapp kommune arbeider med mobbeproblematikken i skolen, med utgangspunkt i elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring, jf. opplæringsloven kapittel 9 A. I dette ligger det videre å undersøke hvordan skolene i praksis arbeider med å forebygge, avdekke og håndtere mobbesaker. På bakgrunn av resultatene i revisjonens undersøkelse, vil kommunen få belyst ulike sider ved egen praksis, og bli presentert områder hvor det er muligheter for forbedringer.

1.1.3 Rammer

Prosjektet forventes gjennomført innenfor en ramme på 350 timer og ferdigstilles rundt årsskiftet 2019/2020. Se også pkt. 1.4.4 i denne prosjektskissen/utkast til prosjektplan.

1.2 Problemstillinger

Undersøkelsen vil basere seg på hovedproblemstillingen som ble vedtatt av kontrollutvalget 23. oktober 2018 i sak 15/2018 (i tillegg har revisjonen utarbeidet tre underproblemstillinger angitt i kulepunktene nedenfor):

Har skolene i Nordkapp kommune oppfylt sin plikt til å forebygge, avdekke og følge opp mobbing?

- Har skolene i Nordkapp kommune systemer og rutiner for å forebygge mobbing?
- Har skolene i Nordkapp kommune systemer og rutiner for å avdekke mobbing?
- Har skolene i Nordkapp kommune systemer og rutiner for å håndtere mobbesaker?

1.3 Revisjonskriterier

Revisjonskriterier er samlebetegnelsen på de krav og forventninger som brukes i den enkelte forvaltningsrevisjon for å vurdere den reviderte virksomhet. Kriteriene holdes opp mot faktagrunnlaget, og danner basis for de analyser og vurderinger som foretas, og de konklusjoner som trekkes.

1.3.1 Kilder til kriterier

Revisjonskriteriene i denne undersøkelsen vil bli utledet fra følgende kilder:

- Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) av 17. juli 1998 nr. 61. Endring med lov 9. juni 2017 nr.38 (ikr. 1. aug. 2017 iflg. res. 9.juni 2017 nr. 711)
- Prop. 57 L (2016-2017) Endringer i opplæringslova og friskolelova (skolemiljø)
- Utdanningsdirektoratet (2017) *Skolemiljø* - Rundskriv Udir-3-2017
- Utdanningsdirektoratet (2010) *Arbeid mot mobbing* - Veileder for ansatte og ledere i grunnskolen

1.3.2 Om kriteriene

Den mest sentrale kilden til revisjonskriterier for denne undersøkelsen er opplæringsloven som definerer elevens lovmessige rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring.

Forebygge mobbing

Opplæringsloven § 9 A-3 sier at skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Skolen skal arbeide kontinuerlig og systematisk for å fremme helse, miljø og sikkerhet for elevene. Rektor har et ansvar for at dette blir gjort ved den enkelte skole, mens kommunen som skoleeier har det overordnede ansvaret med å sørge for at skoleledelsen ved skolene oppfyller kravene som stilles i loven.

Opplæringsloven § 9 A-5 presiserer «*skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider ved skolen krenker en elev*», og at «*dersom en som arbeider ved skolen får mistanke om, eller kjennskap til, at en annen som arbeider på skolen, utsetter en elev for krenking som mobbing, vold, diskriminering og trakassering, straks skal varsle rektor om forholdet. Rektor skal varsle skoleeier*». Videre «*dersom det er en i ledelsen som står bak krenkelsen, så skal skoleeier varsles direkte av den som fikk mistanke om, eller kjennskap til krenkelsen*».

Opplæringsloven § 9 A-8 sier at elevene også skal få ta del i arbeidet for et trygt og godt skolemiljø. Det formelle organet for elevene her er skolens elevråd og igjennom dette organet kan elevens innspill og interesser vedrørende skolemiljø bli ivaretatt.

Utdanningsdirektoratet har laget et rundskriv i 2017 som heter *Skolemiljø* (Udir-3-2017) og i dette dokumentet framheves det at opplæringsloven kapittel 9 A er vedtatt av Stortinget og består av regler som ikke er valgfritt å følge, men må følges av alle skolene og skoleeierne i Norge. Elevene har en individuell rett til et trygt og godt psykososialt og fysisk skolemiljø. For det psykososiale miljøet er det elevens egen opplevelse som er avgjørende.

Utdanningsdirektoratet har også laget en veileder utgitt i 2010 for ansatte og ledere i grunnskolen som heter *Arbeid mot mobbing*. Dette dokumentet gir god hjelp og støtte til de som jobber i skolen med å utvikle og opprettholde et godt skolemiljø. I veilederen pekes det på at et godt psykososialt miljø og et godt læringsmiljø forebygger mobbing. Det vises også til tidligere forskning på elevenes læringsmiljø der det kommer fram at følgende faktorer er grunnleggende for å forebygge mobbing:

- God ledelse, organisasjon og kultur for læring på skolen
- Lærerens evne til å lede klasser og grupper
- Positive relasjoner mellom lærer og elev
- Positive relasjoner og kultur for læring blant elevene
- Godt samarbeid mellom skole og hjem

Avdekke mobbing

Opplæringsloven § 9 A-4 første ledd sier at alle ansatte på skolen har en handlingsplikt til å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og gripe inn mot krenking som mobbing, vold, diskriminering og trakassering dersom det er mulig. Alle som arbeider ved skolen, skal varsle rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Rektor skal varsle skoleeier i alvorlige tilfeller. I tilfeller der det er mistanke om eller kjennskap til at mobbing foregår så skal skolen snarest undersøke saken.

Utdanningsdirektoratets rundskriv *Skolemiljø* (Udir-3-2017) framhever at skolens aktivitetsplikt utløses straks når det avdekkes at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Aktivitetsplikten består av fem delplikter. Tre av disse fem delpliktene står sentralt å oppfylle i en avdekkingsfase og dette er plikten til *å følge med, gripe inn, og varsle*. Aktivitetsplikten skal sikre at skolene følger opp elever som ikke har det trygt og godt på skolen samt at skolen på et tidligst mulig tidspunkt griper inn når en elev blir mobbet. Videre sier rundskrivet fra Utdanningsdirektoratet at skolene har en plikt til å informere elever og foreldre om deres rettigheter etter opplæringsloven kapittel 9 A og om skolens aktivitetsplikt samt muligheten til å melde en mobbesak til fylkesmannen jf. opplæringsloven §§ 9 A-6 og 9 A-9.

Opplæringsloven § 9 A-5 presiserer «*skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider ved skolen krenker en elev*» og videre at «*undersøkelser og tiltak etter § 9 A-4 tredje og fjerde ledd skal iverksettes*».

Utdanningsdirektoratets veileder *Arbeid mot mobbing*, utgitt i 2010, beskriver at en mobbesituasjon kan vare over lang tid og kan føre til alvorlige skader dersom ingen stopper den. Mobbing forringer livssituasjonen for den som blir mobbet og dette kan hindre utviklingsmulighetene til for eksempel læring. Veilederen peker på at også den som mobber må få bistand og hjelpes ut av situasjonen, da forskning viser at også de som mobber tar skade av handlingene. Dokumentet *Arbeid mot mobbing* angir følgende aktiviteter som bør gjennomføres for å avdekke mobbing:

- Årlige anonyme spørreundersøkelser eller bruke data fra Elevundersøkelsen
- Fokusere på kvaliteten i samspillet mellom elevene ved å trene på observasjon og på å bruke forskjellige kartleggingsverktøy
- Være til stede og føre tilsyn i friminuttene
- Ta opp mobbing i individuelle samtaler med elevene, i ukentlige evalueringer i klassen, i foreldresamtaler og på foreldremøter
- Meldinger om mobbing fra elever og foreldre skal alltid tas på alvor
- Ved mistanke om mobbing må observasjon, undersøkelse og innhenting av opplysninger intensiveres

Oppfølging av mobbesaker

Opplæringsloven § 9 A-4 sier at skolen skal gripe inn når en elev sier at skolemiljøet ikke er trygt og godt. Skolen skal da så langt det er mulig sørge for at forholdet blir rettet opp. Dette gjelder også dersom forutgående prosesser med avdekking av mobbing har ført til bekreftelse på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Aktivitetspliktens to siste delplikter som går på å *undersøke* og *sette inn egnede tiltak* inntre da og står sentralt i skolens håndtering av situasjonen. Skolen skal involvere alle parter i en mobbesak og sørge for at alle blir hørt. Skolen skal ha fokus på barnets beste i behandlingen av forholdet. I henhold til opplæringsloven § 9 A-4 fjerde ledd plikter skolen i konkrete mobbesaker å foreta iverksetting av tiltak og er videre pålagt å sette opp en skriftlig plan som skal inneholde følgende:

- Hvilket problem tiltaket skal løse
- Hvilke tiltak skolen har planlagt
- Når tiltakene skal gjennomføres
- Hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene
- Når tiltakene skal evalueres

I tiden før 01.08.2017, altså i tiden før det nye kapittel 9 A i opplæringsloven ble satt i kraft, så gjaldt regelen om at rektor måtte fatte enkeltvedtak i saker som gjelder mobbing og andre forhold der elever ikke har et trygt og godt skolemiljø. I det nye kapittel 9 A i opplæringsloven er det tidligere enkeltvedtaket blitt byttet ut med aktivitetsplikten. Skolens dokumentasjonskrav i mobbesaker er todelt. I tillegg til den ovennevnte planen som skal utarbeides skriftlig, skal skolen også på et overordnet nivå dokumentere hva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikten. Dette for å sikre at skolens praksis er hensiktsmessig, forsvarlig og etterprøvbart.

Opplæringsloven § 9 A-10 pålegger kommunen som skoleeier å lage forskrift til ordensreglement som skal følges ved at hver enkelt skole må utarbeide regler relatert til elevenes rettigheter og plikter. Skolene skal i sine ordensreglement ha definerte regler som går på orden og oppførsel, hvilke sanksjoner som kan benyttes ved brudd på ordensreglementet og hvordan slike saker skal behandles. Fysisk refsing eller annen krenking må ikke forekomme. Før en eventuell sanksjon blir foretatt, har eleven rett til å forklare seg. Opplæringsloven § 9 A-11 åpner for at kommunen i ordensreglementet kan fastsette at elever bortvises fra skolen ved alvorlig eller gjentatte brudd på skolens regler. Elever på 1. til 7. trinn kan bortvises fra enkelttimer eller resten av dagen. Foreldre/foresatte må varsles før

bortvisning foretas. Elever på 8. til 10. trinn kan bortvises opp til tre dager. Før vedtak om bortvisning fattes, så skal andre tiltak være vurdert.

Utdanningsdirektoratets rundskriv *Skolemiljø* (Udir-3-2017) framhever også skolens aktivitetsplikt når tiltak må iverksettes i konkrete mobbesaker. Opplæringsloven § 9 A-2 innleder med at alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Dersom skolen har avdekket en mobbesak og eller andre forhold som er i strid med opplæringsloven § 9 A-2, så skal skolen se til ordensreglement og videre oppfylle aktivitetsplikten. Rundskrivet konkretiserer også at alle med arbeidskontrakt ved skolen utgjør en personkrets som i utgangspunktet omfattes av aktivitetsplikten, men at det er forskjellig ansvar for ulike grupper, jf. Prop. 57 L (2016-2017). Dette innebærer at det kreves mer av en person som har en omsorgsrolle overfor elevene enn det kreves av personer med andre typer arbeidsoppgaver på skolen. I dette hierarkiet er rektor skolens øverste leder og ansvarlige. Likevel sier opplæringsloven § 9 A-4 første ledd at alle som arbeider ved skolen skal gripe inn mot krenking som mobbing, vold, diskriminering og trakassering hvis det er mulig. Rundskrivet presiserer videre at plikten til å gripe inn i umiddelbare oppståtte situasjoner i elevenes skolemiljø ikke er det samme som tiltaksplikten etter opplæringsloven § 9 A-4 fjerde ledd.

Utdanningsdirektoratets veileder *Arbeid mot mobbing*, utgitt i 2010, gir råd i en mal med følgende punkter som bør gjennomføres for å løse konkrete mobbesaker:

- Undersøkelser og observasjon for å skaffe informasjon
- Samtaler med den som er blitt plaget, for å skaffe informasjon og gi støtte. Husk at den som er blitt mobbet, som regel underdriver
- Samtale med foreldrene til den som er plaget
- Samtale med den som mobber
- Samtale med mobbernes foreldre
- Sanksjoner og dokumentasjon. Sett inn sanksjoner overfor mobbere dersom det er nødvendig. Sanksjoner bør dokumenteres
- Oppfølging. Mobbesituasjonen følges inntil den opphører helt. Etter en tid kan det være gunstig å ha en samtale med partene, men ikke for tidlig. Husk det tar tid å komme over alvorlige krenkelser.

1.3.3 Utledning av underproblemstillinger og revisjonskriterier

På bakgrunn av det som er nevnt i pkt. 1.3.2 ovenfor kan det utledes følgende revisjonskriterier knyttet til de tre underproblemstillingene for denne undersøkelsen:

Tabell 1: Underproblemstillinger og revisjonskriterier

Underproblemstillinger	Revisjonskriterier	Kilder til revisjonskriterier
1. Har skolene i Nordkapp kommune systemer og rutiner for å forebygge mobbing?	<ul style="list-style-type: none"> • Skolene i Nordkapp kommune skal ha systemer og rutiner for å forebygge mobbing • Skolene i Nordkapp kommune skal påse at alle som arbeider ved skolene får tilstrekkelig opplæring med og et bevisst ansvarsforhold til systemer og rutiner for å fremme elevenes skolemiljø • Skolene i Nordkapp kommune skal påse at elever og foreldre/foresatte får ta del i planlegging og gjennomføring av arbeidet for et trygt og godt skolemiljø • Skolene i Nordkapp kommune skal ha et ordensreglement som er i henhold til krav stilt i opplæringsloven 	<p>Opplæringsloven kap. 9 A-2, 9 A-3 og 9 A-5</p> <p>Opplæringsloven kap. 9 A-3</p> <p>Opplæringsloven kap. 9 A-8</p> <p>Opplæringsloven kap. 9 A-10</p>
2. Har skolene i Nordkapp kommune systemer og rutiner for å avdekke mobbing?	<ul style="list-style-type: none"> • Skolene i Nordkapp kommune skal ha systemer og rutiner for å avdekke mobbing • Skolene i Nordkapp kommune skal påse at alle som arbeider ved skolene blir ansvarliggjort med hensyn til å følge med og gripe inn dersom elever blir mobbet • Skolene i Nordkapp kommune skal påse at alle elever og foreldre/foresatte får informasjon om ansvar, rettigheter og prosedyrer som gjelder ved avdekking av mobbing • Skolene i Nordkapp kommune skal undersøke nærmere i alle saker hvor det er mistanke om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø 	<p>Opplæringsloven kap. 9 A-2, 9 A-3 og 9 A-5</p> <p>Opplæringsloven kap. 9 A-4 og 9 A-5</p> <p>Opplæringsloven kap. 9 A-6 og 9 A-9</p> <p>Opplæringsloven kap. 9 A-4 og 9 A-5</p>
3. Har skolene i Nordkapp kommune systemer og rutiner for å håndtere mobbesaker?	<ul style="list-style-type: none"> • Skolene i Nordkapp kommune skal ha systemer og rutiner som sikrer at mobbesaker håndteres i henhold til krav stilt i opplæringsloven • Skolene i Nordkapp kommune skal ha systemer og rutiner som sikrer dokumentasjon av hva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikten i mobbesaker • Skolene i Nordkapp kommune skal ha systemer og rutiner som sikrer at alle involverte elever i mobbesaker blir fulgt opp og hørt • Skolene i Nordkapp kommune skal ha systemer og rutiner som sikrer at det i mobbesaker blir iverksatt sanksjoner i henhold til ordensreglement 	<p>Opplæringsloven kap. 9 A-2 og 9 A-3</p> <p>Opplæringsloven kap. 9 A-4</p> <p>Opplæringsloven kap. 9 A-4</p> <p>Opplæringsloven kap. 9 A-10 og 9 A-11</p>

1.4 Metode

1.4.1 Datainnsamling

Metode er samlebetegnelsen på de framgangsmåtene som benyttes for å samle inn og behandle data som kan gi svar på problemstillingen i en undersøkelse.

Framgangsmåtene ved gjennomføringen av denne forvaltningsrevisjonen vil være å foreta en nærmere undersøkelse av alle grunnskolene i kommunen. Ved å legge et slikt utvalgsriterium til grunn, så vil revisjonen dermed undersøke forhold som berører alle elevene i grunnskolen i Nordkapp kommune, i tillegg til å oppnå et tilstrekkelig tilfang av mengde data, samt grunnlag for å gjennomføre undersøkelsen.

Det vil bli foretatt dokumentanalyse ved gjennomgang av systemer og rutiner ved skolene. Revisjonen vil rette en anonym spørreundersøkelse til alle elevrådsmedlemmene samt til alle foreldrerepresentantene i FAU ved de utvalgte skolene, i tillegg til å gjennomføre intervju og samtaler med relevante informanter som for eksempel rektorer, rådgivere, inspektører, kontaktlærere, miljøarbeidere, elevrepresentanter, foreldre/foresatte, skolefaglig ansvarlig, kommunalleder mv. Statistiske analyser vil i denne forvaltningsrevisjonen i hovedsak innebære bearbeiding av data som innhentes fra blant annet den årlige nasjonale elevundersøkelsen, samt oppsummering av spørreundersøkelser utarbeidet av revisjonen.

Ved behov vil innhenting av data og dokumentanalyser suppleres med informasjon fra Nordkapp kommune.

Dersom det skulle oppstå utfordringer knyttet til datainnsamlingen, vil andre metoder kunne vurderes.

Det er revisjonens vurdering at ovennevnte framgangsmåter vil belyse problemstillingene, og fremskaffe et relevant og solid grunnlag for vurderingen av hvordan skolene i praksis arbeider med å forebygge, avdekke og håndtere mobbesaker.

1.4.2 Avgrensing

Fokusområdet *Mobbing i grunnskolen* vil i hovedsak bli undersøkt på systemnivå. Det er de utvalgte skolenes arbeid med å forebygge, avdekke og håndtere mobbesaker etter 01.08.2017, som i hovedsak vil bli gjenstand for vurdering. Dokumentert praksis vil bli vurdert opp mot revisjonskriteriene.

I den grad revisjonen foretar gjennomgang av enkeltsaker vil fokuset være å skaffe data for å kunne vurdere om revisjonskriteriene er oppfylt. Opplysninger som er egnet til å identifisere enkelthendelser og enkeltpersoner vil ikke bli gjengitt i rapporten.

Når det gjelder relasjonelle forhold mellom lærere og elever, så vil prosjektet bli avgrenset til å omfatte undersøkelse av praksis vurdert etter opplæringsloven § 9 A-5. De mange og komplekse arbeidsrettslige problemstillinger som kan oppstå i den forbindelse, behandles ikke i denne undersøkelsen.

1.4.3 Dataenes gyldighet og pålitelighet

Med gyldige data menes at det skal være samsvar mellom formålet for undersøkelsen og de data som er samlet inn. Med pålitelige data menes at data skal være mest mulig presise og nøyaktige.

For å sikre at data som samles inn er gyldige og pålitelige, må de kvalitetssikres. Rapporten for dette prosjektet vil bli kvalitetssikret av oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor. Resultatet av undersøkelsen (utkast til rapport) vil bli sendt på verifisering til aktuelle kontaktpersoner og referater fra intervjuer vil bli sendt på verifisering til informantene som har vært til intervju med revisjonen. Deretter vil rapporten sendes på høring til rådmannen, og videre til behandling i kontrollutvalget samt kommunestyret.

1.4.4 Usikkerhet og risiko

Denne prosjektskissen/utkast til prosjektplan bygger på forutsetningene som er kjent ved prosjektstart og vurderinger knyttet til disse. Ved gjennomføringen av prosjektet kan nye forhold komme til og gjøre det nødvendig med justeringer i planen. Det må ut fra dette tas forbehold om justeringer eller endringer i alle deler av prosjektplanen.

Utover forhold beskrevet under 1.4.1 – 1.4.3 er det gjort følgende konkrete vurderinger omkring prosjektrisiko:

Gjennomføring av prosjektet

Revisjonen vurderer at det per tiden ikke foreligger særlige forhold som tilsier at prosjektet ikke kan gjennomføres i henhold til kontrollutvalgets bestilling.

Tidsramme

Anslått timeforbruk er realistisk ut fra kjente forutsetninger og prosjektets kompleksitet. Etter vår vurdering er antatt leveringsdato for rapporten realistisk. Det må allikevel påregnes at det kreves tett oppfølging av frister særlig når det gjelder datainnsamlingen.

2. REVISORS UAVHENGIGHET

For hver forvaltningsrevisjon blir det foretatt en vurdering av prosjektdeltakernes uavhengighet. Uavhengigheten vurderes også løpende gjennom prosjektet. (RSK 001 pkt. 8)

Prosjektgruppa i dette prosjektet består av:

Prosjektleder: Bjørn-Christian Johansen
Prosjektmedarbeider: Marit Jørgensen Hauge
Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor: Aud Synnøve Opgård
Revisjonssjef: Aud Synnøve Opgård

Prosjektdeltakerne blir vurdert i forhold til følgende:

- Om prosjektdeltakerne eller deres nærstående har en slik tilknytning til revidert eller kontrollert virksomhet, dens ansatte eller tillitsmenn, at dette kan svekke prosjektgruppas uavhengighet og objektivitet.

Som nærstående regnes

- a) ektefelle og en person som vedkommende bor sammen med i ekteskapsliknende forhold
 - b) slektninger i rett oppstigende eller nedstigende linje og søsken, og deres ektefeller eller personer som de bor sammen med i ekteskapsliknende forhold og
 - c) slektninger i rett oppstigende eller nedstigende linje og søsken til en person som nevnt under bokstav a.
- Om det foreligger særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til prosjektgruppas uavhengighet og objektivitet ved gjennomføring av oppgavene.
 - At de som deltar i prosjektgruppa ikke innehar andre stillinger hos kommunen eller i virksomhet som den kommunen deltar i ved siden av revisoroppdraget.
 - At de som deltar i prosjektgruppa ikke er medlem av styrende organer i virksomhet som kommunen deltar i.
 - At de som deltar i prosjektgruppa ikke deltar i, eller har funksjoner i annen virksomhet når dette kan føre til at vedkommendes interesser kommer i konflikt med interessene til oppdragsgivere eller på annen måte er egnet til å svekke tilliten til den som foretar revisjon.

Videre blir kontrollutvalgets bestilling også vurdert i forhold til prosjektgruppas og spesielt prosjektleders faglige uavhengighet (RSK pkt. 11).

Konklusjon:

Vi har foretatt en vurdering av prosjektdeltakerne med utgangspunkt i punktene overfor. Det er ikke funnet noe som er egnet til å svekke tilliten til prosjektdeltakernes uavhengighet og objektivitet med tanke på arbeidet som skal utføres